

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

7 Vtrum omne liramentum vim habeat obligando

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

mi articuli, ubi declarauimus, quod adducere creaturam in assertionem veritatis non est iuramentum, nisi ut testis, vel per modum execrationis aduocetur. Quare dicere per fidem meam, aut in veritate mea, non est iuramentum. De secunda verò conclusionem, quæstione proxima redibit sermo, ubi grauitas impietatis iurandi blasphemè per creaturas exaggerabitur.

Nota solutionem primam argumenti. Quod enim expositionem Hieronymi super illud Matth. 5. Tho. approbat: Neque per cælum, &c. dicens quod Christus illic non prohibuit iurare per Deum, sed per creaturas blasphemè more gentiliū quos Iudæi imitabantur, non arbitris in tegrum approbasse, ac præcisè quantum ad id quod Hieronymus asserit inhibuitum illic esse iurare per creaturas blasphemè. Nam quod præterea sentire videtur, scilicet quod non fuerit etiam illic modificatum iuramentum per creaturas catholicè, nec prohibuit iurare per Deum sine necessitate, tū ipse D Th. respuit sup. art. 2. tū nos subinde impugnauimus. In solutione secundi, nota sententiam amborum Canonū. Clericum. & si quis per capillum. 22. q. 1. Haud enim facile est sensum eorum deprehendere: Vbi enim Concilium Carthaginense prohibet clericum per creaturas iurare, non est intelligendum idololatriam illic prohiberi, ac si clerici creaturas pro Dijs adorarent, alias neq; solus clericus id facere prohiberetur, neq; sub tā leui poena, sed solum, vt ait hic S. Tho. prohibebatur iuratio ad blasphemiam infidelitatis pertinens. Tunc enim cum Christiani inter infideles viuerent, illa forte pollicebantur iurandi forma per Solem, per Mercurium, & per alia id genus, quæ gentilitas pro Dijs colebat. Id quod clericalem habitum insigniter deurpabat, & ideo statuitur illic clericum sic iurantem acerrime oburgandum, & persistentem excommunicandum. In altero verò proximo capitulo Pius Papa declarat blasphemiam esse contra Deum, iurare per capillum & per caput Dei, sic nimirum de Deo loquendo: ac si caput haberet, & capillos, & ideo clericus sic blasphemans deponi iubetur: laicus verò anathematizati. Et ad hoc genus blasphemie reducitur, vt quæstione sequenti dicturi su-

mus impudenter iurare per membra Christi. Ac perinde patet solutio tertij, quod est tale. Culus latine non debetur alicui creaturæ quippe quod Paulus ad Rom. 1. accerbè vituperat, ergo non licet per creaturas iurare, propterea quod iuratio sit latine cultus. Responso tamen est iuxta secundam conclusionem, non licet iurare per creaturas exhibendo illis reuerentiam Dei. Exodi namque 23. legitur. Per nomen exteriorum Deorum non iurabis.

ARTICVLVS VII

Vtrum omne iuramentum vim habeat obligandi.

Constituta per omnes suos numeros iuramenti natura subsequitur quæstio de eius effectu, nempe de vi quam habet obligandi. Ad quam quæstionem D. Thomas ne ab eius ordine diuertatur sex conclusionibus respondet. Prima est. Obligatio non videtur iuramentum respicere assertorium, quod est de presenti vel de præterito. Neque verò illud quod non est in potestate iurantis implere, vt si quis crastinam pluuiam iuraret futuram: sed de his duntaxat quæ per eum qui iurat faciendæ sunt. Conclusio ex ipso verbi significato protinus elicitur. Obligatio namq; ad id refertur quod est, vel faciendum, vel dimittendum. Est enim voluntatis ligatis ad id quod quis pollicetur, ligare se: ergo nemo potest, nisi ad id quod in suo est arbitrio, vel facere, vel omittere. Si autem quis asserit hoc vel accidisse, vel in presenti accidere, non est in suo arbitrio positum, vt verum sit vel falsum. Secunda conclusio. Hoc non obstante discrimine, tam iuramentum assertorium de præterito aut presenti, quam promissorium eorum, quæ per nos agenda sunt, debet habere veritatem. Hæc per naturam iuramenti euidens sit. Nam Deum in testem, nisi veritatis, adducere, nefas est. Hinc secunda conclusioni appendix subiungitur tertia. Tam assertorium quam promissorium sua innata est obligatio diuersimode tamen, quoniam obligatio assertorij de presenti vel præterito non fertur in rem iuratam, sed ad actionem iurandi refertur. Hoc est nemo iurat, id ve-

Prima solutio.

Secunda conclusio.

Tertia conclusio.

rum

Solutio prima ad præcedentem.

1. q. 1. de Clericis, & p. capillu.

regem

rum efficere quod asserens iurat, sed tamē obligatur id præcisè iurare, quod verum est. Et idèd in prima conclusione non simpliciter negauit obligationem ad iuramentum asseritorium respicere, sed dixit videtur: aliàs sibi per hanc tertiam contradiceret: qua asserit quodammodo obligationem in ipsum cadere. Attamen in iuramento eorum, quæ per iuramentum exequenda sunt obligatio cadit e conuerso super re iuramentum firmata. Teneatur enim quisque id verum efficere, quod sub iurando pollicetur. Itaque differentia est hæc, quod in iuramento asseritorio obligatio non nascitur, ex iuramento, sed ipsum antecedit, teneatur enim quisque iurare verum. In promissorio verò e conuerso obligatio est effectus iuramenti, ex eo enim quod quis iurat manet obligatus iuramento implere. Quod nisi fecerit, deest iuramento primus præcipuusque comes, vt supra dictum est, nempe veritas. Ex hac autem conclusione enascuntur subsequentes.

Discriminis explicatio.

Quarta conclusio.

quod non est in sua potestate: vt si pauper sub iurando talentum pollicetur, deest iuramento tertius comes, nempe discretionis iudicium. Nisi fortè quod dum iurauit possibile erat, factum est de inde illi impossibile: vt si diues in pauperem incidat. Tunc enim per impossibilitatem excusantur, dummodo quantum in sua est potestate faciat: similiter vt in voto. Quinta conclusio. Si verò id quod quis iurati eidem factu possibile, neuiquam tamen licitum: aut quia per se iniquum est vt homicidium aut furtum, aut maioris boni impedimētum, vt si quis nunquam religionem ingressurum iurasset, deest secundus comes iuramenti: nempe iustitia. Ex quo fit consequens, vt iuramentum eiusmodi quatenus iniquum est, non sit seruandum. Nam secundum Augustinum, vtunque vergit in deterriorem exitum, scilicet iurare & seruare. Ex his demum colligitur sexta conclusio. Quicumque iurat aliquid se facturum obligatur efficere vt veritas impleatur: dum tamen alij duo comes assistant, videlicet iudicium & iustitia. Atque hic est vnus sensus illius euangelici Domini mandati, Reddes Domino iuramenta tua: Hoc est solues fidem quam iurando Deo obligasti. Quamuis alter

Quinta conclusio.

etiam sit verus. Hoc est iura per Deum cui soli tanquam vero Deo honor iuramentorum debetur. In isto articulo, nonnulla sunt dubia minimè contemnenda. Primum est. Vtrum obligatio iuramenti promissorii in vniuersum sub reatu moralis peccati perstringat vouentem: id quod per eam quæ libro præcedenti de voto dicta, sunt haud difficile dissoluitur. Repetimus hic tamen illud propter Caietanum, qui diuersam opinionem, quæ præsertim loco vniuersis abiq; vlla exceptione obligare censet sub reatu peccati mortalis, id ipsum de voto existimans: vt si quis vouerit dicere Ave Maria, & non dixerit mortaliter (ait) delinquit: & multo grauius si votum iuramento firmauerit. Immo licet Deo nihil voueret, sed homini sub iuramento. Et quidem de voto hoc pacto sibi id persuadet Cum ille qui vouet sua seipso Deo obstringit constituendo id determinate quod vouit tanquam Deo debita, quantumcunque rem minimam illi pollicetur, id per viam religionis Deo debet: atque adeò si non soluat mortaliter, ait: delinquit. Vnde ad argumentum si quis contra obijceret. Si præceptum esset diuinum de re minima: vt non ioco mentiri, nõ obligaret nisi sub reatu venialis culpa. Præter neque obolum furans peccat ob reuerentiam materiae nisi venialiter; tamen si iuratum genere suo sit mortale, ergo neq; votum rei per exigua obligabit sub reatu mortali: Negat consequentiam, quoniam præceptum debet ex natura rei pèrari: votum autem ex voluntate vouentis. Quod si sensus arguas. Si quis voueret recitare Psalmum, & inter recitandum omitteret versiculum, non esset nisi veniale: ergo neq; qui voueret recitare versiculum, mortaliter delinqueret, illum omittens. Negat tunc consequentiam, quoniam prætermittere modicum ceu partè cuiuspiam totius quasi pro nihilo reputatur: id ipsum verò tanquam totum omittete est voto in integrum aduersari. At tamen his omnibus nihil obstantibus quatenus ad materiam voti res atinet, id q; libro præcedenti asseruabam, constitutum mihi est, q; votum de

Sexta conclusio.

re parat

SOTO
de iustitia
& iure
Legimus
DIII
13

re parui momenti sub reatu duntaxat obligat uenialis culpæ. Et ratio est quàm illic meditabar: nempe quòd qui uouet, constituit se obligare & modo quo diuina lex si præceptum esset, id exigeret. Nam rustici homines imò neque elegantiores, nõ apponunt formæ uouendi sub reatu mortali neque ueniali: sed simpliciter hoc relinquunt naturæ rei. Ergo quemadmodum furtum quod genere suo est mortale: ratione exiguitatis materiæ, fit ueniale: sic & uotum: quippe quòd nemo se obligare intendit, nisi quo pacto cum diuina lex obligaret. Imò quamuis qui diceret, uoueo sub reatu mortali, dare calamum alicui, uotum esset stultum & non obligaret ad mortale: quin uerò si esset res uana, nullatenus obligaret, ut illic diximus, atque adeo si esset leuis, esset ueniale. Fallacissima ergo illatio est Caieta. ex eo quod quis sua se sponte per uotum obligat, colligere quod se obliget sub reatu mortali. Fateor equidem aliquantulo plus uenialis culpæ esse uouenti uersiculum recitari, totum omittere, quam uouenti dicere psalmum, prætermittere uersiculum: sed tamen non excedit ueniale culpam: Pari enim facilitate aliqui diceret uouenti vnam proferre distinctionem, mortale esse illam omittere: nisi forsitan illuc suffugeret, quod iam uotum esset inane de uoto autem satis supra diximus.

De iuramento uerò uigentior perstringere uidetur ratio: Nam, ut quæstio proxima asserturi sumus, omne iuramētum falsum assertorium absque vlla prorsus exceptione, est mortale. Enim uerò periurij culpa in hoc sita est quòd Deus in testem adducitur falsi. Tem falsum autem est te, v.g. non mouisse palpebras, si mouisti, quam nõ occidisse regem, si occidisti. Quare hic non attenditur tenuitas materiæ, ut fiat ueniale. Pari ergo modo si iurasti dicere Aue Maria, uel dare alicui minimum numum, & non facias, falsa tua est iuratio, atque adeo esse uidetur lethalis culpæ. Hoc tamē nõ obstante argumento negandum arbitror iuramentum promissorium rei leuis uersiculum mortalis reatus inijcere: imò promissum eiusmodi non soluere, non erit nisi ueniale. siue iuramētum adhibeatur uoto (ut recitandi uersiculum) siue humana promissioni, ut exiguum dunandi amico assem. Et ut ratio clarescat, animaduertendū est omni iuramento promissorio, duas

inesse ueritatis rationes: nempe & assertorij & promissorij. Exempli gratia qui iurando quippiam pollicetur, tenetur (ut hic in solutione primi auctor est D. Thom. & q. sequen. repetemus) certum in præsentem habere propositum id faciēdi, quod iurat, aliàs primus deerit uotes: nempe ueritas, subindeque iuramentum erit falsum, atque adeo absque vlla prorsus exceptione peccatum mortale. Tenetur inquam simpliciter si legitimum est quod iurat, uel si est illicitum, tenetur secundum quid, supposito quod iuret. Quamobrem siue quis iuret iē iustissimam, ut ciuitatem se incensurū. aut asserturum hæresim, siue rem leuissimam, siue futilem & uanissimam, ut refricare barbam, non habens in mente certum id facere, periurus est, & mortaliter delinquit. Quocirca qui homicidium perpetrare iurat, utroque modo fiet periurus. Si inquam id in proposito non habet, periurus est, quia falsè iurat: si uerò tale habet propositum, periurus etiam, quia iniquum iurat. Itaque ratio hæc prima ueritatis assertorij consistit in hoc quod uerbo mens tunc præsens respondeat, ne contra mentem atque ad eò mendacium iures. Altera uero est ueritatis ratio quæ sequitur obligationem iuramenti. Ex eò enim quod iurasti uinculo te obstrinxisti uerum id potest facere in executione. Hæc autem obligatio qualis quantaque sit, non ad mensuram ueritatis prioris pensari debet, sed ex natura materiæ. Atque hac ratione D. Thom. ut conclusione tertia uidimus, diuersimodam obligationē in promissorio iureiurando dignouit, quàm in assertorio. Per hanc regulam multæ innotescunt iuramentorū obligationes, quæ superiori liq. i. de uoto adnotabamus. Iurasti rem in differentē, nempe quæ per se uana est, & nullius prorsus emolumentum: ut fricare barbā ungues non refecare in sabbatto, aut nõ loqui cum homine, unde nullum prorsus sequitur inconueniens. Quemadmodum ergo tunc diximus uotum illius rei nõ obligare pari modo cõsendum, neque si fuerit iuramento confirmatum obligare, quia iuramentū nõ est nisi uoti firmitas. Ob id quæ cum res illæ non sint Deo gratæ, nec proximo utiles, ut non sunt materia uoti, ita neque iuramenti quàm talibus iuramentis iudicium deest. Nunc enim de obligatione uoti loquimur, quod ad hanc quæstionem de iur. & iur. Bbb ncm

De iuramento
Sentiētia
auctoris
Notādū

nem spectat. Qualia autem quataque eiusmodi iurationes non obligatorie delicta sint, ad questionem sequentem de periurio attinet definire. Itaque non magis hoc iuramentum obligat, quam si esset rei illicitae. Nisi quod illud neutiquam implere licet, hoc autem seruare, possumus, sed non tenemur. Hinc ergo ratio ad nostram sententiam applicatur. Obligatio ex iuramentum promissorio resultans non inde pensari debet, quod simpliciter illud implere verumque facere tenemur. Quandoquidem, qui rem iurauit illicitam, aut non possibilem, aut vanam & futilem nullatenus obligatur, obligatio ergo implendi iuramentum non reuertitur, nisi secundum qualitatem & quantitatem materiae. Fit ergo consequens, ut ubi materia est leuis, obligatio sit pariter leuis, & non peior quam venialis. Et confirmatur hoc rursus. In omnibus alijs criminibus quantumcumque grauib; leuitas materiae in causa est, ut peccatum genere suo mortale fiat veniale, ut furari obolum. In iuramentum autem ob id reuertitur materiae, non attenuat peccatum, quoniam tam falsa est assertio in re leui, quam in re graui, hoc autem solum habet. Verum in assertione aut negatione, ut scilicet non iures contra mentem, ergo obligationem inde resultantem nihil obstat, quod sequatur conditionem materiae. Quandoquidem ut de voto proxime dicebamus iurans non se intendit, nisi ad morem legis obligare: Et tertio arguitur. Si Deo rem minimam voueas, ut modo dicebamus non resultat obligatio sub reatu mortali. Nam sicut inter homines sic inter nos & Deum estimandum est quanti ei referat, id quod ei spondemus, ergo licet illa promissio firmetur iuramentum non mutabit speciem, ut fiat mortalis. Adde quod si quis voueret ab hoc singulari ociose verbo, aut ociose mendacio abstinere, profecto contra faciens non peccaret, nisi duplicata veniali culpa.

Tertia pars & contra legem, & contra votum, ergo eius iuramento confirmasset, non peccaret, nisi citra mortale duplicata culpa.

Quarto, id denique confirmatur. Secundum contrariam opinionem consequens fieret meliores, quae paruo animi calore iurando promittunt filios verberare, aut res alias eiusdem farinae, non implendo mortali peccare. Nam euasiones Caeteri minime ad plenum satisfaciunt. Aut enim

vel ex eo, quod ira correpta potius ad vindictam iurant quam ad correctionem, vel ex eo quod iuratas correptiones in melius mutant ne verberati pueri in peius recedant excusari, quae profecto suffragia vim argumenti non extinguunt. Nam lapsi in id faciunt non tanta ira quin plenum habeant rationis iudicium idque in bonum correctionis relatum, & tamen durum esset in his leuissimis corrigendi iuramentis obligationem sub reatu mortali asserere. Et pariter si quis forsitan polliceatur puero pomum, quod exemplum est Caeteri. Vbi huiusmodi obligatio sub reatu mortali inesse putat, quae sane censura acerbissima esset. Satius est ergo & rationi longe consonantius dicere omnia illa iuramenta ob leuitatem materiae leui quoque venialique ad hoc vinculo irretire iurantem. Atque eadem propemodum ratione de illis iurationibus sentiendum quibus se homines inuicem praueinientes iurant se non praecessuros in exitu & dum se mutuo vel ad conuiuium vel ad ludum iurando iurant, sunt enim peccata, etsi non adit intentio id faciendi quod iurant, mortalia quidem, sed tamen quantum ad obligationem, tum quia pendunt ex aliorum consensu, atque adeo, non proponuntur tanquam absolute facienda, sed quantum in potestate iurantis fuerit, tum praecipue quia de re sunt parui emolumenti non obligat sub reatu mortali. In Quarta & quinta conclusionem quae sunt tertiae declaratoriae, explicantur tres modi quibus iuramentum fit incauum. Quorum primus est cum quis impossibile iurat ubi adnotandum est non satis esse id quod iuratur esse difficultimum, ut admittenda sit in foro conscientiae excusatio, sed requiritur esse impossibile, unde quantumcumque iuraueris grauisimum as persoluere, licet tibi perquam difficile fiat teneris iuramentum seruare, nisi aliunde res iurata desineret esse actus virtutis, nam si esset manifestum prodigalitatis vitium, non ligaret. Rursus licet nullum esset vitium, esse tamen res grauissima, causam tunc secum afferret idoneam potendi dispensationem iuramenti, ut si mulier pedestrem eandemque longa peregrinationem iurasset, aut quisque difficile aliud vnde periculum timeretur. Tunc autem petenda veniret iusti causa, commutaretur potestatem quam omnino dispensaretur, ut secundum verbum.

verbum S. Thom. id fiat quod fieri potest. Secundus modus incauti iuramenti est cū quis iurat rem illicitam, & tertius cum id iurat quod obſtaculum est rei melioris de quibus statim in ſolutione ſecundi. Reliqua verò quæ hic dubitari poſſunt perinde omnino deſinienda ſunt vt ſuperiori libro in materia de voto ſunt enucleata, verbi gratia dicebamus. q. 1. ar. 3. quod ſiquis ob malum finem rem alias licitam nouerit, votum tenet vt ſi quis ob manem gloriam eleemoſinam voueret facere, ſic tamen vt finis ille ob vanam gloriam in opus eleemoſinæ non cadat, votum tenere. Nam ſi ſenſus eſſet quod opus dandi fieret ob vanam gloriam, tunc quia cuiusmodi opus eſt licitum nec cuiusdem operis votum tenetur, ſed quod votum fuit ob vanam gloriã, tunc licet votum ſit vitioſum, tamen quia materia eſt bona teneris illud implere, dū tamen non impleas ob vanam gloriam. Idem ergo prorfus ſentiendum de iuramento factio ob ſimilem vanum finem vel turpem, tenet enim ſi ſit de materia licita. Niſi forſan id iures vt Deus tibi adiutor iniquitatis ad eſſet. Si enim iurares eleemoſinam aut peregrinatione facere, quo Deus te vel ſanctus compotem faceret adulterij perpetrandi, iuramentum non te obligaret, quia vt impium eſt ab eo iniqua depreſcere ita & manus aliquod citali ratione offerre. Reliqua illic latius.

In argumentis D. Tho. tractat quatuor iuramentorum vitia, nempe incertum incautum, coactum & dololum. Primum argumentum eſt. Iuramentum inducitur, vt dictum eſt, ad confirmandam veritatem, quando autem quis rem futuram iurat, ſatis eſt tunc ad veritatem id habere in propoſito, licet poſtmodum euentus non reſpondeat. Id quod Paulo 2. ad Corin. 1. accedit, ergo promiſſorium iuramentum non habet vim obligandi. Ait enim illic Paulus propoſuiſſe venire ad illos, ſed tamen poſtmodum bona cauſa propoſitum mutauit. Reſpondet S. Thom. diſcrimen eſſe inter ſimplicem aſſertionem & iuſurandum. Nam ad veritatem ſimplicis aſſertionis ſatis eſt hominem habere in animo id facere quod aſſeruit, licet non ſit certus. Aſſeruit enim quod in ſuo propoſito verum vt in ſua cauſa, exiſtit. Quare licet propoſitum poſt ſine cauſa detraxerit non eſt mendax, vt ſi ego modo animo me

a prandio dormiturum, & poſtea nolo. Sed ad iuramentum non ſatis eſt iuranti id habere in propoſito, ſed requiritur quod habeat in animo antequam iuret adeo id certum & firmum vt niſi impoſſibile fiat factu aut in deterioſorem exitum vergat. nequiquam liceat contra iuramentum facere. Quare Paul. non iurauit ad Corintios, ſed id dixit quod propoſuerat: Quamquam & ſi iuraſſet forſan cauſam mutandi propoſitum habuiſſet licitam, ne ſcilicet contriſtaret eos ſua præſentia ob acerbam punitionem in caſtuoſi. Notandum ergo eſt hic quod proximè aſſerebamus ſcilicet iuramentum promiſſorium duas exigere veritates, nimirum & intentionis faciendi dum iuratur, quæ eſt ſicut veritas aſſertorij, & præterea vt id quod iuratur fiat, ſi alij ſimul etiam iuramenti conſites concurrerint. Præterea animaduertendum etiam verum iurare niſi res ſit certa, genus eſt quoddam peritij, atque adeo peccatum, vt q. ſeq. ar. 3. oſtenſuri ſumus. de eſt enim tunc tertius iuramenti comes, nempe iudicium: In ſecundo argumento explicatur quinta cõcluſio ſuperius poſita de iuramento incauto, & eſt argumētum, virtus vt eſt in prædicamento, non eſt virtutis cõtraria. iuramentum autem actus virtutis eſt, & nihilominus vſu venire poteſt, vt ipſum implere ſit contra virtutem, vt cum quis vel inique facere iurat, vel à meliore virtutis fruge deſiſtere, ergo tunc iuramentum non erit obligatorium, & tamen apparet verum eſſe iuramentum. Reſponde: autem per duas diſtinctiones, quare reſpoſio qua uor aſſertionibus concluditur. Ait. n. primum quod iuram. vergens in deterioſorem exitum non obligat, vergere autem in deterioſorem exitum eſt quod peius ſit ipſum implere quam inſiſtere, & eſt modus loquendi Auguſt. & Bedæ ſuper Matth. horvil. 24. & referitur de con. c. diſtin. 4. cano. Si aliquid forte. 1. & 2. Hunc autem priorem exitum dupliciter habere iuſiurandum poteſt. Vno modo quia ſtatim à principio ſecum illum præuuum exitum aſſerebat. Atq; id rurſus dupliciter, videlicet aut quia id quod iuratur ſecūdem ſe malum eſt, vt iuramentum perpetrandi adulterium, vel quia obnox eſt ſublimioris boni, vt cum quis iurat religionem non ingredi, aut dignitate nullo caſu acceptare. Ex quibus quidem duo differētes effectus pullulant. Vnde ſecūdu

Paul. 2. Cori. 1.

Secūdu argum. de iuſo incauto

Obfer-
uāda re-
gula.

asserunt est quod dum quis delictum patrare iurat, tunc & iurando peccat, & pariter iuramentum implendo. Tertium asserunt est quod dum quis iurat à bono supererogationis abstinere, quod aliàs facere non tenetur peccat quidem iurando, eo quod Spiritui sancto bonorum inspiratori obicem opponit, non tamen peccat iuramentum implendo, sed tamen multo sibi melius consulit, non seruando. Ex his ergo hæc fida regula obseruanda colligitur, quod huiusmodi incauta siue impleantur, siue secus, & periuria sunt dum fiunt, vt q. seq. artic. 3. explicabitur, & nullatenus obligant, sed rem iuratam in sua nuda natura relinquunt. Vnde qui iurauit furtum aut homicidium facere, si furetur, aut occidat eodem profus modo & gradu peccat, ac si id nunquam iurasset, immo verò qui illud crimen ad vinculum iuramenti respiciens perpetraret scilicet vt reuerentiam seruaret iuramento, profecto grauius delinqueret. Nam blasphemia est malum ob reuerentiam Dei facere, qui autem vouit religionem non ingredi, aut elemosinam non facere, perinde ac si non iurasset consuleus ei erit, contra iuramentum fecere, tamen illud implere non sit peccatum. Nisi fortasse illud opus quod erat supererogationis oblatum casus necessarium constituerit, vt videlicet si miser occurreret qui graui perurgeretur inopia. Tunc enim necessarium est contra iuramentum, elemosinam ei porrigere. Et simile exemplum est can. Florentinum dist. 85 vbi refertur Archid. qui iurauerat nunquam acceptum ire Episcopatum à Gregorio fuisse coactum accipere eo quod iudicatus fuit ecclesie necessarius, atque adeo oportuisset iuramentum infringere. Subdubitabit hic forsitan quare sit culpa iuramentum quod obstaculum est supererogationis At verò huius responsio non ad presentem, sed ad subsequentem questionem attinet, in qua vniuersæ peccandi species, perpendendæ sunt. Illicque adeo differendum quanta sit culpa in iuramento peccandi venialiter.

Contra illud autem quod dictum est, iuramentum de re illicita non esse implendum, quis forsitan opponat de Iosue, qui, vt legitur Iosue 9. Et refertur de conse. dist. 4. cano. inter cætera foedus pacis quod cū Gabonitis inierat, seruauit. Quod quidem iuramentum illicitum fuisse ex eo constat quod

Deus, vt habetur Deuter. 7. impensissime inhibuerat foedus cum illis gentibus ferre, aut vlli eorum parcere.

Respondetur tamen quod iurando non peccauit. Nam fuit deceptus credens aliarum fuisse remotissimarum gentium legatos. Post verò quando refecit esse Gabonitas, quoniam prohibitio parcendi illis non erat de iure nature intrinsecè mala sicuti homicidium, sed de iure positio, merito veritas est ne ingentiorum Deo irrogaret iniuriam, iurandam, quod per eius nomen bona fide fecerat, violando, quam priori eius mandato obsequendo. Præterea, vt Ambr. lib. de offic. ait meliori eos morte multauit, scilicet obsequio ministerij diuini. Sic enim habet historia. Reseruentur, vt viuant, ne contra nos ira Domini concitetur, si peccauerimus eis, sed sic viuant, vt in vsu vniuersæ multitudinis ligæ cadant, aqualque comportent. &c. Secundum membrum distinctionis est quod iuramentum potest habere deteriorationem exitum. Secundo modo, non quod à principio illum importaret, sed propter id quod de nouo emergit. Quale fuit iuramentum Herodis in gratiam Herodias emissum quod quidquid ab eo peteret illi concederet. Potuit enim à principio esse licitum moderatione subintellecta si rem peteret honestam, postea verò proposita eius petitione debuit rescindi. Nam vt Hieronymus in sinonimis, ait, libr. 2. & refertur de conse. dist. 4. in male promissis rescindenda est fides. Et vt ait Ambros. libr. 1. de offic. & refertur eadem dist. canon. est etiam contra officium nonnunquam est promissum soluite sacramentum. Idemq; Grego. ad monet canon. xxi. dist. 1. 3. & Concilium Toletanum canon. duo mala. Et Augustinus sermone, de decollatione Ioannis. & refertur eadem dist. 4. cano. quod Dauid. Dauid & m. laude, commendat, qui cum iurasset Nabal Carmeli interficere, effectus ad opus succinctus prece Abigail illius vxoris propositum retractauit, illicque pepercit, nam fuerat iuramentum præ ira iniquum. De illis autem qui voluntatem abhorrent facere iurant, questione sequenti articulo secundo, alius offerretur apertior dicendum. Tertium argumentum, de iuramento coacto est huiusmodi. Quandoque homo inuitus compellitur iuramento aliquid promittere, quos tamen, vt refertur

Not
dup
obli
tio
ita
mer
A
dub

ca. verum, extra de iureiur. solent Romani pontifices nexibus iuramentorum absolueri: ergo non omne promissorium iuramentum est obligatorium. Ad hoc autem D. Th. supponit distinctione quatuor respondet. In iuramento. n. inquit coactio duplex est obligatio, vna qua iurans obligatur homini cui quippiam promittit. Et talis inquit obligatio per coactionem tollitur. Qui. n. vita inculca, indignus redditur cui seruetur fides. Alia autem est obligatio, quæ fit Deo propter iuramenti reuerentiam. Et talis inquit obligatio non tollitur in foro conscientie: quia optatus est damnum temporale sustinere, quam iuramentum violare. At vero tertio, quod in iudicio datur soluti repetitio. Quare potest qui iuravit, denunciare peccato, non obstanti quod iurauerit non denunciare. Quoniam obiectio talis iuri contra publicam iustitiam vergeret. Quarto demum, inquit, quod solent Romani Pontifices homines ab huiusmodi iuris absolute, non quasi decernentes non esse obligatoria, sed eorum obligationes ex iusta causa relaxantes. Hæc autem singula pendenda sunt. Et primum falsa videtur distinctio assertio, in iuramento coactio vnam obligationem, quæ fit Deo atq; altera quæ fit homini. Nam si aliqua fieret Deo, tunc ille coactus vt latro, cui in nemore iuramentum ab oppresso viatore præstatur nequit iuramentum illud in totum relaxare. Nam obligationem respectu Dei non posset remittere, immo nec ecclesia id posset, nisi ob superuenientem causam dispensare: quia ecclesia non potest votum Deo factum & multo minus iuramentum relaxare, & tamen relaxat, vt asseritur in d. c. rerum & r. s. q. in multis c. Ad hoc autem facile respondetur verba S. Th. non esse accipienda per calumniam, vt sonare videntur, sed secundum eius mentem: nempe in iuramento promissorio inesse duas obligandi rationes. Vbi. n. non dux sunt promissiones, vna Deo, & altera homini, sed vna tantum homini, quæ iuramento confirmatur, non est nisi obligatio vna duplex ratione constituta. s. & virtute promissionis si est legitima, & virtute iuramenti, & ideo ille cui promissio fit remittere totam potest, & pariter ecclesia vbi metus in curia irrogatur. Nascitur hinc tamen aliud dubium circa secundum assertum, videlicet, quod illa obligatio coacti iuramenti non

tollitur in foro conscientie: vbi insinuat quod tollitur in foro contentioso. Et est argumentum. Quamuis cesset obligatio ratione promissionis coacta, vt in priori membro assertum est: nihilominus postquam inane ratio obligandi respectu iuramenti, deberet iudex iurantem cogere iuramentum seruare postquam constat esse in conscientia obligatorum alias iustitiam non satis in rebus manifestis prouideret. Syluester in verbo, iuramentum 4. rationem huius h. ne reddat, quod ecclesia cuiusmodi iurantes non cogit, propterea quod præsumit nunquam habuisse intentionem te obligandi: tunc autem ratio falsa est, immo ecclesia putat eum qui iuramentum coactum non seruat esse peritum, vt patet e si verò, & c. verum, extra de iureiur. quare dispensando in huiusmodi iuris non censet illa esse irrita. Respondetur ergo quod iustitia publica non attendit nisi ad pacem tranquillam, que statum reipublicæ, & ideo non debet iniuriis parere per vim illius ob idq; non cogit eiusmodi iurantes, sed si non impleuerint iuramentum, eos ad Dei tribunal remittit. Nam vt C. de iureiur. admonitum est iurandi contempta religio satis Deum vltorem habet. Sed videntiora argumenta sunt ad partem oppositam, nempe huiusmodi coacta iuramenta nequaquam coram Deo conscientiam ligant: enimvero iuramentum, quemadmodum votum, vt proxime dicebamus, vim non habet obligandi, apud Deum, nisi vbi materia est opus virtutis: si. n. sic res illicita, vel auctioris boni obstaculum, vel indifferens & vana, iuramentum non ligat, sicut neque votum. Iuramenti autem materia per coactionem extorrit, nullius est officium virtutis (supponamus enim incellum esse motum cadentem in constantem virtutem, de quo libro superiori explicatissime dictum est) ergo eiusmodi iuramentum non obligat apud Deum. Probatur minor præmissa materia eiusmodi iuramenti est ipsa materia promissionis: illa autem non est opus virtutis. Nam per se absque iuramento non esset iustitia promissum seruare: quia nulla in eo inest ratio debiti, quæ est de intrinseca ratione iustitiæ. Quare nec est actus fidelitatis, vt pote quæ inferenti vim nulla debetur. Neque verò est actus liberalitatis, quoniam illa non est donatio, quippe cum solum repetere liceat.

Argu. -
materia
maioris
energic.

Non est duplex obligatio: vna obligatio iuramenti, & altera obligatio homini. Quare obligatio iuramenti non tollitur in foro conscientie: quia optatus est damnum temporale sustinere, quam iuramentum violare. At vero tertio, quod in iudicio datur soluti repetitio. Quare potest qui iuravit, denunciare peccato, non obstanti quod iurauerit non denunciare. Quoniam obiectio talis iuri contra publicam iustitiam vergeret. Quarto demum, inquit, quod solent Romani Pontifices homines ab huiusmodi iuris absolute, non quasi decernentes non esse obligatoria, sed eorum obligationes ex iusta causa relaxantes. Hæc autem singula pendenda sunt. Et primum falsa videtur distinctio assertio, in iuramento coactio vnam obligationem, quæ fit Deo atq; altera quæ fit homini. Nam si aliqua fieret Deo, tunc ille coactus vt latro, cui in nemore iuramentum ab oppresso viatore præstatur nequit iuramentum illud in totum relaxare. Nam obligationem respectu Dei non posset remittere, immo nec ecclesia id posset, nisi ob superuenientem causam dispensare: quia ecclesia non potest votum Deo factum & multo minus iuramentum relaxare, & tamen relaxat, vt asseritur in d. c. rerum & r. s. q. in multis c. Ad hoc autem facile respondetur verba S. Th. non esse accipienda per calumniam, vt sonare videntur, sed secundum eius mentem: nempe in iuramento promissorio inesse duas obligandi rationes. Vbi. n. non dux sunt promissiones, vna Deo, & altera homini, sed vna tantum homini, quæ iuramento confirmatur, non est nisi obligatio vna duplex ratione constituta. s. & virtute promissionis si est legitima, & virtute iuramenti, & ideo ille cui promissio fit remittere totam potest, & pariter ecclesia vbi metus in curia irrogatur. Nascitur hinc tamen aliud dubium circa secundum assertum, videlicet, quod illa obligatio coacti iuramenti non

Neque verò est opus supererogationis. Nam beneficium præstare indigno, qualis est prædo qui vim infert, speciem habet mali. Sed quis forsitan illud promissum solnere, esse actum religionis propter annexum iuramentum, Contra hoc autem emergit argumentum: Etenim vt D. Thom. superius artic. 5. docuit, discrimen est inter votum & iuramentum, id enim quod quis vovit, quia Deo offertur, ipsa oblatione fit actus religionis; id autem quod iuratur non fit propterea religio, sed econuerso reuerentia diuini nominis, que est religio adiungitur ad confirmandum id quod per se erat virtus. Quare quod ante non erat actus religionis, per iuramentum non fit religio, imò nec per votum reliqua materia sit actus religionis, vt proximè dicebamus, nisi ipsa etiam sit materia alicuius virtutis. Secundò ad huius explicationem arguitur. Iuramentum promissorium nihil aliud est, quàm promissionis confirmatio. Nam sicut confirmatio donationis non est noua donatio, sed robur prioris, sic & confirmatio promissionis non est alia promissio, imò iuratio & promissio, vt supra dicebamus, sunt duæ rationes ad eandem obligationem appositæ. Promissio ergo est fundamentum obligationis rationis, que est in iuramento: In iuramento autè coactio nulla est promissio aut promissionis obligatio, vt D. Thom. planè fatetur, quandoquidem, illa obligatio per coactionem tollitur: ergo neque eiusmodi iuramentum ligat. Et confirmatur hæc ratio, iuramentum sequitur vim materiam que promissionis: si enim promissio est de re vel illicita vel iniuri, iuramentum non ligat, ergo vbi promissio est nulla multo minus obligabit.

Tertio deniq; arguitur. Illa traditio pecunie non est, illi utilis cui datur, illi. qui iuramentum extorsit. Nam ille recipiens & peccat, & periculo se exponit nunquam restituendi, quod autem vile non est alteri nec sub voto cadit nec sub iuramento. Hæc omnia bene Caietan. dissoluit, cuius ergo proxima responsio summam elucidemus. Iuramentum coactum triplici ex capite existimandum est. Scilicet ex parte iurantis quam ex parte illius cui iuramentum præstatur, & tertio ratione materiae. Et quidem ex parte iurantis, si nihil aliud cõsideres, nullum est obligationis impedi-

mentum, quoniam secundum Arist. 7. Ethic. est illi adfir nolitio. Imò quid, est tamen simpliciter volitum, vt ex p̄lo illius patet q; insaniens pelago merces in vndas proiecit. Vnde Augu. coacta voluntas, voluntas est. Ex parte autè illius qui per vim iuramentum extorquet, si nihil aliud meditemur obstaculum obijciatur obligationi. Quare simplex promissio ratione inculli metus non teneret. Igitur vt obligatio ex illo iuramento oriatur, speculandum est, vtrum materia iurata, puta datio pecunie, sit actus alicuius virtutis, tum n. (vt saepe dicitur) est iuramentum obligat. Differunt namq; votum iuramento, q; voti materia, si propriam consideres, non est nisi cõsiliij & supererogationis, materia verò iuramenti cuiuscunq; virtutis opus. Et quidem qui sic iurat, non tenetur sic dare pecuniam promissam, vt verè eam in dominiũ alterius transferat. Quippe cum al. er illud nũ acquirit. Nam & qui dedit repetere potest, & qui accepit restituere tenetur, sed tenetur ei illa tradere illa autem traditio si solum vt solutio promissi, existimetur, non est virtus, est nihilominus virtutis officium quatenus redemptionis, vexationis & molestiæ, & fortè vitæ, quam v. g. præda viarum oblector adimere viatori parat. Est ergo tunc misero virtutis officium illa iurata pollicitatione propriam vitam protegere: tuncq; adeò erit charitatis officium, qua se quisq; diligere debet, & dum ob vitam alienam seruandam id iuratur, est officium misericordiae. Hac igitur ratione iuramentum illud obligat, quoniam seruare iuramentum nõ vergit in deteriorem exitum, sicut si res iuraretur illicita. Omne autem quod rationem non habet exitum obligat. Sylu. quidem in verbo, iuramentum 4. §. 7. tenet cum multis quos citat Iuricons. & putat esse opinionem S. Thom. quod si coactus ille iurans habet propositum se obligandi, manet quidè obligatus, si verò illud non habuit minime obligatur: moderatio vero hæc non est vera, vt illico subsequenti argumento monstrabitur. Qui enim habuit intentionem iurandi, licet illam non habeat se obligandi, manet obligatus. Nam obligatio ex ipsa iuramenti natura si sit de re licita, necessario nascitur, secus si non intenderet iurare. Vtrum verò coactio liceat fingere se iurare absq; animo iurandi super quartum argumentum dicere præparamus.

Respon-
sio.

SOTO
de iure
Legibus
DIII
13

ramus. Sed forsitan inferas. Ergo elapso illo periculo, non tenetur qui iuravit promissum reddere, ut si quis dum tenebatur captivus iuravit in sui redemptionem certum as numerate, liber postea dum remeavit in patriam non tenebitur: quoniam cum iam violentia cessaverit, datio illa non habet redemptionis formam. Respondetur satis esse dum iurandum fuit exhibitum, sponsonem fuisse factum sub forma redemptionis. Nam virtute eiusdem iuramenti postea solutio eandem retinet redemptionis formam. Sed arguis rursus. Cur non etiam simplex promissio, postquam eadem habere redemptionis effigiem, non obligabit? Nam dicit S. Tho. q. tollitur per iuramentum. Caieta. respondet quod simplex promissio debet habere rationem commodi & vtilis resp. illius cui fit; illa autem redditio est illi predoni inutilis: sane cum delictum illi sit recipere. At vero profectio ratio hæc parum ad rem attinet. Nam si ego debeo pecuniam alicui, etiam ex promissione, & peto ad ludendum, vel ad eius dilapidationem, licet non sit vtile, teneor nihilominus dare. Ratio ergo in proposito est, quod ex natura ipsa rei promissio coacta vim promissionis non habet. Et ideo quamvis promissio verbalis habeat redemptionis formam, quæ quidem redemptio genere suo virtutis materia redditur, tamen per coactionem cassatur nisi iuratio illam confirmet, imò verò quamvis promissio non fuerit metu coacta, sed per aliam iniuriam: quemadmodum indignus vsurarior vsuras pronuntiat, non illas cogitur in conscientia reddere, nisi adiuravit. Decretum est Alexandri III. cap. debitores, extra de iuratu. vbi habetur quod debitores ad solvendas vsuras in quibus se obligaverant cogi non debent. Si vero de ipsarum solutione iuraverint, cogendi sunt domino iuramentum reddere, licet post repetitionem habeant. Quid si instantius queras quomodo si cassata est iuramentum eam confirmat? Respondetur quod quamvis materia iuramenti & promissionis sit eadem, eadem tamen sub illis diversa ratione. Promissio enim fit homini, & iuramentum per Deum, quod quidem etiam de re propria fieri potest: promissio ordinè habet ad hominem cogentem, sub qua utriusque ratione non est virtus. Ad obligationem vero iuramenti sufficit quod alia ratione sit vir-

tus, nempe vexationis redemptio. Quod autem iuramentum etiam coactum obliget in conscientia, habes eod. tit. c. si vero, & c. verum. citatum à D. Tho. & 1. q. 6. c. si quandoq; & sequentibus. In dubium autem immèditò profectò reuocatur, vtrum non seruare iuramentum coactum peccatum sit mortale, an verò tantum veniale. Immeritò inquam quoniam circa controuersiam concedendum esset mortale: quòd quidem est iuramentum cadens in materiam licitam, quæ est magni momenti: iuramentum enim rei licitæ ex genere suo obligat sub reatu mortali, nisi ex tenuitate materia, ut supra dicebamus alleuietur. Si ergo quis coactus iuraret dare pecuniam aliquanti ponderis, certum est, teneri solvere sub reatu mortali. At verò Panor. supra citato cap. si vero, quia rem à sua facultate alienam tractabat, aut obligatione non esse nisi sub reatu veniali, & fuit deceptus verbo illo in cap. verum, iam citato vbi ait Papa, quod qui non seruauerint eiusmodi coacta iurataque promissa, non ob hoc sùt tanquam pro mortali crimine puniendi: Sunt tamen illic distincta verba de culpa & pena. Ait enim primum Papa, quod ut auferatur materia deierandi non dicatur illis, qui coactè iurarunt, ut iuramenta non seruent: ergo non seruantes deierant in materia graui, ac subinde mortaliter peccant, id quod quæst. 98. de periurio, quæ hic sub sequitur art. 3. D. Tho. expressè asserit. Tamen si omnium sit inortalium periuriorum leuissimum. Quòd autem subditur non esse puniendos quasi pro mortali crimine, solum ad poenam ecclesiasticam refertur. Haud enim sunt illa pœna digni in foro ecclesiæ, secus verò apud Deum. Fortasse hic tamen sophista contra hæc asserta argumentetur. Eum qui iniustus iurauit non teneri promissum in totum soluere. Fac verbi gratia, promiserit centum, tunc arguitur. Si soluerit quinquaginta non amplius debet: nam iam aliter debet illi illa quinquaginta, ac perinde poterit fieri compensatio. Et eadem ratione si promiserit quinquaginta soluendo viginti quinque plene soluit. Respondetur tamen secundum id quod supra adnotauimus, quod non promissum pecuniam transferre in dominium alterius, sed verè tradere siue alteri tantundem debeat, siue secus. Quapropter licet predo viatori centum alias deberet &

Iuramentum coactum siue mortale est.

Panor.

Sophista.

Argu. de voto.

viator nihilominus iuravit dare centum, tenetur tradere. Seriosius tamen argumētum fieri posset de voto. Votum enim, vt ait. pro. explicatur sumus, magis obligat, quam iuramentum: votum autem metu coactum, vt lib. præced. q. 1. art. 1. demonstrauimus, nulla vi pollet obligandi, ergo neque iuramentum per metum extortum. Hoc autem argumentum illic dissoluimus. Notū enim quāuis eō quod sit Deo iustus obliget quā iuramentū, quod sit homini, nihilominus si iuramento non confirmetur, non est nisi nuda promissio: promissio autem coacta, etiam si fiat cum intentione promittendi, vt modo dicebamus, natura sua est cassā non solum illa, quæ sit homini, verum & illa quæ sit Deo: vt potest cui obsequium per eandem voluntatem non placet, sed quod sit sponte. Iuramentum autem si fecatur in materiam licitam sua ipsius natura obligat ratione iam exposita, quoniam est attestatio per facta, quā nescis est fieri rei falsæ, atque adeo crimen si per iuramentum non reddatur vera. Quapropter si votum coactū iuramento firmetur, illa ratione obligabit licet sit dispensatione dignum. Sed & tertium idemque pugnavit adhibetur de matrimonio argumentum. Matrimonium enim metu cadente in constantem vnum contractum, neque in toto exteriori tenet, neque secundum conscientiam: ergo neque iuramentū. Patet consequentia, si quod vt ad matrimonium, sic ad iuramentū requiritur consensus, quare si coactū matrimonio officit, pariter obtulabit: & iuramento: tū maximè quod matrimonij iustus est vinculum quā iuramentū. Nam si postquam quis iurauerit uxorem non ducere illam ducat, matrimonium est validum. Respondetur tamen à matrimonio ad iuramentū consequentiam non valere. Atqui nonnulli hac sunt discriminis ratione contenti, quod si matrimonij coactum tenetur, non habet remedium, quo possit factum infestum reddi, eō quod matrimonium vinculum est indissolubile. Cetera verò promissa per vim iurata etiam si soluantur, possunt beneficio repetitionis recuperari. At verò ratio nō satisfaciunt. Nam etiam si que iuratione promittuntur repeti non possunt iuramentum esse seruandum: quia obligat ex natura rei. Bonavent. verò & Durā. & quidam alij in 3. dist. 39. meliusculam

eam rationem afferunt, nempe quod cum matrimonium Christianorum significet vniōem Christi & ecclesie, quæ est perpetua debet habere perpetuum a. q. indissolubile vinculum, ad quod non solum requiritur cōsensus, verum & liber cōsensus. At tamē non satis si iuriter nuptur libertas cōsensus ad matrimonij requisita in eo quod sacramētum Christianorum. Quādoquidem & coniugium etiam sub lege quoque naturæ liberum requirebat cōsensus. Respondendum ergo, quod matrimonium est quod à natura ad procreationē prolis constitutum est, ex sua ipsius natura perpetuitatem habet annexam: alius non esset nisi liberis educandis constitutum, perperitiam autem ex natura rei libertas exigit amittit cōsensus. Nam quæ voluntas iustitiam dicitur Aristoteli nequeunt esse perpetua. Iuramentum autem quāuis coactū irreuerentia si non seruetur. Arguit autem quia forte contra, sequitur quod si quis iuramentis iurauerit cogere aliquid in uxore, ut tenet, iuramentū non est coactū, certum in prius esse esse iuramentū omnino relaxandum, sed tamen vnum dum non relaxatur, extet obligatio. Bonavent. loco citato respondet per tale iuramentū omni obligationem quare ille iurans acquirit, ante relaxationem cum alio contrahere nequit. Et re vera quantum ad naturam iuramenti verum est, si fiat cum intentione iurandi. Nam quāuis sit contractum iuramenti illum contrahere aliter coactū, nihilominus non est adeo iniuriale eō malū, quin possit fieri materia redemptio nis vix atque adeo iustum tenetur, sicut vbi nullum est iustum. De hoc autē in materia matrimonij latius. In tertio membro responsionis ait D. Th. quod postquam quis promissum illata vi iuratum soluit, potest id denuntiare iudici, aut prelato, etiam si per eundem metum iurauerit non denuntiare: quia illa iuratio est contra honorem commune. Quod quidē verbum non tenet offert dispensationem. Arguit enim extat per se contra rationem. Nā denuntiatio videtur referri ad emendationē denuntiantis: accusatio verò ad publicam iustitiam, nepe vi iuratus puniatur: in proposito verò etiam si denuntians emendationem alienius neque proponat, neque verò speret, potest suam peccuniam repetere. Respondetur quod huiusmodi denuntiatio non est illata, quæ per se iuramentum

SOTO
de Iure
Legibus
DII
13

Argu. de matrimonio.

Argu. de voto.

ibi relaxari, sed irritari. Respondetur tamē quod illic non fuit simplex solum iuramentum coactum, sed re vera expoliatio prebendæ, quam Abbas illic clerico ademerat, & alteri contulerat. Et illa sunt que Pa pa irrita facit. Quartum argumentum de dolo iuramento est hoc. Nemo ad duo contraria simul obligari potest, sed contingit quandoq. cum qui iurat diuersam habere mentem quam ille habet cui iuramentum præstatur: ergo eiusmodi iuramentum non erit obligatorium. Responso in conciliandis duabus sententijs Isidori & Gregorij versatur, quæ sibi prima facie videntur aduersæ. Isidor. namque lib. sent. 2. & refertur 22. quæst. 3. canon quacūque sic ait. Quacūque arte verborum quis iurat, Deus tamen quæ conscientia testis est, ita hoc accipit sicut ille cui iuratur intelligit. Vbi in fauorem illius, cui præstatur iuramentum videtur admonere iuramentum dolum obligare, licet ille qui iurat animum non habeat se obligandi. Gregorij vero 26. lib. Moral. verba sunt. Humane aures talia verba nostra iudicant, qualia foris sonant: diuina vero iudicia talia foris audiunt, qualia ex intimis proferuntur. Vbi videtur in fauorem iurantis vergere, videlicet quod si non habet mentem obligandi se, non sit obligatus. D. vero Thom. hos patres concilians ait, quod quando intentio iurantis est dolosa, quia scilicet intendit alium decipere & supplantare, tunc habet verum sententia Isidori, videlicet quod iuramentum est seruandum secundum sanum intellectum eius cui præstatur iuramentum. Id quod ex verbis subiunctis Isidori colligit dicentis, quod dupliciter reus ille sit, qui & nomē Dei in vanum assumit, & proximum dolo capit. Si vero iurans dolum nō adhibeat, tunc locum habet sententia Gregorij, nempe quod æstimanda sit obligatio iuramenti secundum intentionem iurantis. At vero profecto conciliatio hæc D. Tho. nonnulla indiget explicatione. Ille enim qui dolo iurat tribus modis potest aliam habere intentionem quam aliter intelligit, cui iuramentum præstatur. Vbi primo notandum iuramentum dolum, vt supra diximus, ab effectu sic nuncupari, nempe quod fit intentione fallendi. Et ideo qualitas hæc proprie conuenit iuramento promissorio, quod secū affert obligationem aliquid faciendi, vel non facien-

di ex iuratione pullulans. Tamen si in affectu nonnunquam in fit & dolo cum qua fallum animo decipiendi iurat. Fallitas ergo iuramenti consistit in hoc quod verba iurantis foris prolata, eius menti non consonant. Est autem in iuramento promissorio tria extere considerate, nempe promissionem & iuramentum, quo illa confirmatur, quæ tunc presentia sunt cum sit iuramentum, & præterea executionem seu impletionem promissionis, quæ in futurum expectatur. Quibus utique tribus totidem intus in mente iurantis, respondendum, nempe intentio promittendi seu obligandi se, & intentio iurandi, & intentio implendi iuramentum. Et quidem vbi sola hæc tria deest, si addint alia: duæ citra controuersiam omnibus est in confesso iuramentum esse obligatorium. Nam si quis intendit non solum iurare, verum & se iusto vincere, illis duabus intentionibus ligatur. Intentio autem non implendi est quidem iniqua, sed tñ non magis vinculum iuramentū tollit, quam si post præstitum adueniret. Et manifestū est ob id quod quis intendat, non id obesse iurare quod debet, nequaquam absoluti obligationis nexu. Rursus si quis fingit se iurare, non tamē habet iurandi animum, liquidum quoque est obligationem nullam cui ri ex natura iuramenti. Quoniam cum iuramentum sit actus humanus, vbi absq. intentione iurandi, nullum existit iuramentum. Dubium ergo restat, quādo quispiam medio se habet modo, nempe quando intentione quidem iurandi, iurat tñ absq. intentione obligandi se iuramento; seu (quod idem est) id promittendi quod iurat. Hæc enim casu multi sunt, qui censet nulli obiri obligationem, & præcipue Iurisconsulti, quos refert Syluest. modo citatus in verbo iuramentum 4. quorum adeo sententiam sequitur. Et ponit exemplum in eo, qui coactus iurat. Et re uera verba Gregor. citata videntur primo sonare huic opinioni patrocinari, ut ait, quod iuramentum debet æstimari secundum intentionem iurantis, atque adeo si ex corde obligatio nō oritur, apparet nullam existere. Et confirmatur, quia cum iuramentum non sit nisi promissionis confirmatio, vbi re vera non est promissio, nulla videtur reliqua iuramenti obligatio. His veruntamen non obstantibus, respondetur quod vbi vera adest intentio iurandi, & si desit intentio promittendi

Quartū
argūde
iuro do
loso.

Isidor.

Gregor.

Explica
tio iura
mēti do
loso.

SOTO
de Iure
Legis
DII
13

fionis & obligatoris, nihilominus subfequitur obligatio. Et ratio est, quod obligatio est naturalis iuramenti effectus, ita scilicet illi innatus, ut igni nativum est calefacere. Quare sicut repugnans ignem adesse & non calefacere, sic & iuramentum existit & sine obligatione. Vbi autem quis cum intentione iurandi iuramentum profert, vera est iuratio: vera ergo inde existit obligatio. Quod circa non est in homines potestate in obligationem à iuramento se movere. Haud enim ex iurantis voluntate pendet, verè iurare, & tamen sine obligatione. Ratio autem ex his quæ in fronte articuli, & postea super solutionem primi argumenti S. Tho. adnotabimus, colligitur, contemplabimur namque secundum D. Tho. duas veritatis rationes iuramento promissorio inesse scilicet & illam quæ est ratio assertoria, videlicet ut cum quis quid iurando promittit, simul habeat implendi intentionem, & præterea, ut postea in executione, si materia sit licita, id faciat verum quod iuravit, & iuramentum clarum est ferri in vitam: Nam si tantum eaderet in priorem, sensus iuramenti promissorii non esset nisi, iuro me promittente, seu vere me habere intentionem iurandi: & tunc sequeretur iuramentum promissorium non esse nisi me: & assertorium, atque adeo licet postea in executione ille qui iuravit nequam iuramentum impleat, non ideo fiet per iuratum. Nam in intentione faciendi salua esse tota vis iuramenti: hoc autem est falsissimum. Nam utroque modo sit homo per iuratum, scilicet & non habendo intentionem implendi quod iuravit, & postea id non implendo ubi adiunt alij comites. Fit ergo consequens ut iuramentum feratur in vitam: veritatem. Ex quo videtur, nullum sit consequens quod ex prima veritate enascitur: nexus & vinculum ad secundum. Sed ais hoc non concludi, quod ubi est intentio faciendi quod iuratur, oriatur obligatio, vel ubi est intentio obligandi. Imò verò ex hoc quod ille qui iuravit tenetur hinc intentionem se obligandi, quod subinde faciendi, quod iuravit: alias mendaciter iuraret ac perinde deieraret, sublequitur quod si nequam illarum habeat, sola ipsa intentio iurandi, quæ suapte natura & iure secum alias ambas deberet afferre comites, perinde est causa obligationis ac si vitam illarum adesset. Et per hoc ad

auctoritatem Greg. ex qua videtur consequi quod tunc iuratio non nascitur ex corde, respondetur eo ipso quod in corde ille habeat iurare, ex eodem corde simul pullulat iuramenti obligatio. Ad aliud verò quod ubi non est promissio, neque intentio promittendi, non est iuramenti obligatio. Respondetur quod cum quisquis intendit promissio iurare, teneatur simul promittere, & se obligare, perinde ex sola intentione iurandi oritur obligatio, ac si se intenderet obligare. Hic ergo est casus sententia Isidori, nempe quod iuramentum tenet, sicut ille, cui iuratur intelligit. Atque hoc D. Tho. censet iurare in dolo, quod nihil iuranti suffragatur. Quod ergo si quis exterius iuret profertendo verba & tangendo Evangelia, intus tamen non habeat iurandi animam? Respondetur in illo casu non esse verum, sed fictum iuramentum, & tunc hæc loca verba Greg. quod Deus non habet illud pro iuro: Ipse enim mentium scrutator videt iuramentum non nasci ex corde. In foro autem exteriori omnino ab ecclesia quæ per externa verba iudicat, reputatur iuramentum: parique modo in prætorio civili. Sed nunquid in conscientia qui sic iurat, tenetur id implere. Respondetur minime quidem, ex vi iuri, ut potest quod nullum est, atque adeo neque contra illi veniens, per iuratum reus fiet. Teneri autem potest alijs legibus, verbis gratia: Si quis ut puella frueretur quæ sui copiam illi facere renuerat, antequam sponsalia illi iuraret, profectio si verbis iuravit, tenetur lege iustitia fidem promissis servare. Et pariter in quibuscumque alijs contractibus ubi interuenerit, Deo ut des. Verinde gratia cauendi scandalum, si quis solenniter iuravit, quamvis factum in re alicuius momenti, proculdubio si non posset plane persuadere se non verè iurasse, tenetur hinc iuramento sub reatu mortali stare, ne scandalum daret, habereturque in opinione aliorum per iuratum. Contra hæc autem duo responsionis membra arguitur sic. Qui iurat sine intentione obligandi se ad seruandum promissum, in virtute iurati sine intentione iurandi: ergo superuacaneum est hæc duo distingui, ut ad conciliandum cum Isidoro Grego in Probatur antecedens, animus iurandi secum hæc annexum propositum obligandi: nam alijs, ut dictum est, esse per iuratum: ergo qui non habet intentionem obligandi, sic non habet intentionem iurandi. Eorum namque quæ

Sensus Isidori.

Sensus Grego.

Dubitatio.

Argumentum.

Solutio argumenti contrarium respondetur. Ad illa.

trauenit nisi iuramenti qui est veritatis confirmatio quam fingit se confirmare & non confirmat. Quare cum mentis dissonet, erit abusus iurandi, atque adeo mortale per iurium. Immo apparet illud diuini testimonij, vtpote quod foris adducitur & animo non firmatur. Hic Caiet. impræsentiarum propter hæc argumenta asserbat esse mortale. Sed hoc profecto non modo non est certum: immo cetero esse falsum si generatim affirmetur. Credi derim in quâ quod ubi quis lege cogitur iurare, scilicet uel a iudice vel ab illo cui interest, mortale sit crimen iurare sine intentione, etiam verum propter iniuriam quæ legi infertur & illi cui interest. Vbi autem per vim & metum extorquetur iuramentum, profecto nimium esset ius rigidaque assertio illum cõdemnare ad mortale. Nam tunc non habens intentionem iurandi, nullam illi infert iniuriam, qui iuramentum extorquet neque uero legi aut Deo. Nam illa uerba iuratoria non adhibentur mendacio. neque ille proprie facit contra finem iuramenti, neque testimonium Dei saltem mortaliter illudat, quandoquidem neque intus neque extra falsum iurat, sed solum fingi per testimonium illud veritatem confirmare, quam re uera non confirmat: quod erit fortè ueniale peccatum, quia est mendacium officiosum, sane quo quis iniuriam sibi illatam cauet. Hactenus de his qui planis uerbis contra mentem iurant. Proximum ergo est, vt dicamus de iuramento, quod uerbis fit simulatorijs. Vtrum qui alteri iuramentum præstat promissoriu simulatorijs uerbis, animo nõ implendi, promissum nec se obligandi, mortaliter peccet? dixerim simulatorijs: nõ si planis uerbis iuret, cum intentione iurandi, & mens intus sine aliquo moderamine si nõ implere neque se obligare, manifestum corrolarium ijs quæ dicta sunt appenditur, illam intentionem iuramento contrariam, esse peccatum mortale: quoniam est intentio facienda contra quam iuramento tenetur. Dubium ergo existit, quando illa intentio est cum aliqua restitutione. Syluester namque loco citato ait, quod si quis coactus externis uerbis absolute iuret seruare promissum, neque tamen absolutam habeat intentionem simpliciter implendi, sed mente tacitus apud se intendat dare si debet, quidẽ simulator in hoc consistit, quod uerba sunt

absoluta, mens uero conditionata. Ait inquam illud iuramentum nullum esse peccatum in quo atque sensu intelligit textum illum Hieron. c. uile 22. q. 2. vbi ait, uilem esse nonnunquam simulationem. At uero duplici hic distinctione opus est. Quoniam, aut exterius uerba relata ad mentem iurantis plane falsa sunt: aut æquiuoca. si in uos sensu uera, & in altero falsa: aut denique ea arte prolata: ut alter cui iuramentum exhibetur ipse callere nequeat. Secunda distinctio est ex parte iurantis. Aut enim ab eo exigitur iuramentum, quod iure facere tenetur, uidelicet a suo prolato iuridicè aut a priuata persona, cui ratione contractus iurare tenetur, aut exigitur per vim aut per iniuriam, ut illi contingit, qui in nemore incidit in latrones, vel si iudex contra ius illud uult extorquere. His suppositis prima statuitur generalis regula, si uerba exterius prolata respectu intentionis iurantis, planè falsa sunt, id est menti eius dissona, uniuersum & absque ulla exceptione est peccatum mortale. Id quod presenti exemplo monstratur, vbi extra sine restrictione iuratur & in mente non habetur absoluta intentio, neque iurans excusatur per illam mentalem restrictionem, dabo si debeo aut iuro dare si debeo. Nam postquam illa uerbis non explicat, sed uerba sunt absoluta, non consonat os menti, sed ficta est iuratio: quia intus non fit absolute, vt explicatur extra. Quem ideo casum comprehendit sententia Aug. super Psal. 23. relata eadem causa & quæstion. can. in dolo. vbi ait In dolo iurat, qui alter facturus est, quam promittit. Quapropter quantumcumque per vim & iniuriam fuerit iuramentum extortum, factumque ad redimendam uitam erit mortale periculum. Sententia ergo Hieron. non habet hic locum. Nam quod ait uilem esse quandoq; simulationem, intelligitur vbi simulatio absq; ulla fieri potest falsitate. Quando autem simulatio fit in uerbis quæ uel sub æquiuoco, uel artificiose, profertur, ita vt sensum possint recipere, quæ iurans intendit, licet eum alter non percipiat, tunc si iuramentum iure petitur, non licet tali amphibologia uti propter iniuriã quæ fit illi qui ius habet petendi. Quando uero uillata petitur, licitum est ea fraude petentem deludere. Verbi gratia. Si iniurius ille nequam sic rogaret. Iuras

Rasio.

Genera-
lis regula.

Augu.

Quando
uerba
sunt æquiuoca.

De iura-
mento
uerbis
simula-
torijs fa-
ctis.

Syluest.

mibi

mihī tantam numerate pecuniam? & aliter responderet sic iuro (abique I.) nō esset peccatum mortale, sed simplex mendacium: quia forte nihil tūc uret. Item si Dei nomen lingua illa qua fit iuratio, diuersum quoque aliud habuisset significatum. liceret illud intelligendo, dicere testis mihi est Deus quamuis alter. Deum cœli intelligeret. Aut si altero interrogante. Iuras mihi numerate pecuniam? aliter respōderet. Tibi iuro numerate: non ut esset sēsus, Numerare tibi, hoc est soluere aut tradere: sed tibi iuro apud me pecuniam recensere: quādoquidem, numerare utrunque significat. Quare tale iuramentum esset verum, iustum, & prudens atque adeo consonum documento Hieron. in canon. citato, vtilem. Quoniam tunc simulatio (quoniam absque falsitate fieret) vtilis esset. Quam obrem sententia Isidori, quacunque arte verborum, &c. non esset eiusmodi iuramentis contraria: quoniam intelligitur, quando iuramentum est, aut falsum, aut alteri contra ius praiudiciale.

ARTICVLVS VIII.

Viram maior sit obligatio iuramenti, quam voti.

Cum tam votum, quam iuramentum inter officia sint religionis non immeritō inter se conferuntur, vt exploretur vtra sit maior obligatio, votine an iuramenti? Ad quam quæstionem D. Thom. vni ca conclusione affirmatiua respondet votū ex ratione sua magis est obligatorium, quam iuramentum, idque duabus rationibus persuadet Prior est. Vis obligandi primum pensari debet ex obiecto, vide licet ratione illius, cui fit obligatio: votum autem promissionem dicit Deo factam, iuramentum autem nonnunquam fit homini, licet fiat per Deum: Sanctior ergo est ac subinde maior obligatio voti. Posterior verō ratio procedit ex causa & radice, vnde eiusmodi obligationis pullulant, vtraque enim ex diuina radice nascitur. Quapropter tam iuramentum, quam votum (ut supra monstratum est) ad religionem attinet: tamen si diuersimode. Nam obligatio voti ex fidelitate nascitur, quam Deo in promissis ei factis debemus, ut il-

la persoluamus: obligatio autem iuramenti oritur ex reuerentia, quam eidem debemus. Vt quod per eius nomen alicui peccemur, reddamus: infidelitas autem fidelitati contraria peior est, quam irreuerentia, nam includit illam: siquidem infidelitas species quadam irreuerentia est, non tamen vice versa includitur ab illa, Potest enim quispiam alterum per irreuerentiam dehonestare, quamuis nullam ei fidem ligat. Quo fit, ut infidelitas, ac praesertim hominis, ad Deum maxima sit irreuerentia: ergo votum ex ratione sua magis est obligatorium, quam iuramentum: quādoquidem eius violatio magis est propter infidelitatem facrilega.

Conclusio facilis est, tum ut intelligatur, tum etiam ut credatur, si modo votum significata ex superioribus supponatur. Votum enim ut lib. superiori dictum est promissio facta Deo iuramentum autem contestatio veritatis, qua fit per Deum: & nonnunquam promissio, quæ fit homini. Quare votum propinquius sublimiorique ratione habet Deum pro obiecto, quam iuramentum. Iequitur enim de iuramento per se, quod non est votum: Cum enim ait, Promitto hoc Deo, Deo te sine aliquo medio subditis deborem tumque adeo creditorem ac demeritū tui promissi. Cum autem quidpiam promittis homini per Deum, non Deo promittis, sed homini te reddis obnoxium. Neque Deum creditorem & dominum constituis tui promissi, sed te ipsum, & quasi dei iustorem. Quare non solum fractio voti, est fractio fidei Deo debita, & fractio iuramenti non nisi violatio eius reuerentia: immo verō ipsa eadem reuerentia Dei impudentius violatur in fractioe voti, quam in fractioe iuramenti. Atque cum ob rem Sancti Thom. non fuit contentus ostendere, quod infidelitas in fractioe voti ex natura fidelitatis est prior, quam irreuerentia, quæ emergit ex fractioe iuramenti, sed adiecit infidelitatem fracti voti esse irreuerentiam, eandemque maiorem illa quæ est in periuurio. Maiorem enim irreuerentiam facit famulus heri suo, cum eundem illi frangit, abusuque eum contemnit, quā adducendo cum in se se falli. Cuius ratio est, quod directus est regione magis facit contra rationem dominij, quod habet supra

Conclu.